

Література

1. Зозуля В.М. Медико-статистичний аналіз ушкоджень, заподіяних при виконанні пострілів із вогнепальної, пневматичної зброї та засобів ударно-травматичної дії, за даними Житомирського обласного бюро судово-медичної експертизи /В.М. Зозуля//Судово-медична експертиза.–2011. - №4. – С. 21-24.
2. Михайленко О.В. Современные представления о механизме формирования огнестрельного перелома// Судебно-медицинская экспертиза. – М. - 2013. - № 6. – С.4-8.
3. Филипчук О.В. Посібник з судово-медичної криміналістики: підручник / О.В. Филипчук., М.М. Шевчук. – Львів «Добра справа», 2011. – 292 с.
4. Филипчук О.В. Вивчення можливостей виявлення додаткових чинників пострілу неруйнівними методами аналізу: Збірник наукових праць співробітників КМАПО по закінчених та перехідних НДР за 1990-1996 роки. / О.В. Филипчук., Ю.П. Шупик, В.Г. Бурчинський та ін. - К., 1997. - 728-730 с.
5. Молчанов В.І., Попов В.Л., Калмиков К.Н. Огнестрельные повреждения и их судебно-медицинская экспертиза.- Ленинград; Медицина, 1990. – 241 с.

УСТАНОВЛЕНИЕ ВОЗМОЖНОГО РАССТОЯНИЯ ВЫСТРЕЛА ПУТЕМ ГЕОМЕТРИЧЕСКОГО ОПРЕДЕЛЕНИЯ ТРИГОНОМЕТРИЧЕСКИХ ФУНКЦИЙ

Грушенко Л.Д., Дерюгина О.В.

Резюме. В данной статье приведен случай практического применения геометрического определения тригонометрических функций с последующим преобразованием сумм тригонометрических функций в производное для определения числового значения расстояния выстрела в зависимости от разницы высоты расположения дульного среза к расположению входного отверстия на теле. Путем сопоставления представленных вариантов возможно допустить или исключить отдельные варианты воспроизведения события, что значительно сужает круг розыскных действий.

Ключевые слова: огнестрельные повреждения, тригонометрические функции, угол вхождения снаряда.

ESTIMATION OF POSSIBLE SHOOTING DISTANCE BY GEOMETRIC VALUES OF TRIGONOMETRIC FUNCTIONS

Hrushenko L.D., Derugina O.V.

Abstract. This article provides an example of practical application of geometric definition of trigonometric functions, followed by conversion of sums in product of trigonometric functions for projectile entry angle determination on the victim's body and finding the numeric value of the distance shot depending on the difference in height of the muzzle to the location of the gunshot wound. Comparing provided options allows to assume or exclude certain variants that significantly narrows the range of investigative actions.

Keywords: Gunshot wound, trigonometric functions, projectile entry.

УДК 616 – 001.4/6 – 036.88 – 079.6

ЧИ НА ВСІ ПИТАННЯ СУДОВО-МЕДИЧНИЙ ЕКСПЕРТ СПРОМОЖНИЙ НАДАТИ КОМПЕТЕНТНІ ВІДПОВІДІ СУДОВО-СЛІДЧИМ ОРГАНАМ?

©Дорофєєв О. Є., Дерюгіна О. В., Колесніков В. Л.

Миколаївське обласне бюро судово-медичної експертизи

Резюме. В статті піднімається актуальне питання щоденної експертної діяльності: чи на всі питання судово-медичний експерт спроможний надавати компетентні відповіді слідчо-судовим органам? Наголошується на тому, що їм слід дотримуватися чіткого диференціювання меж компетенції в експертній практиці і неприпустимості порушення діючих юридичних і медичних документів (а це саме порушення). Викладені підходи дозволяють уникнути деяких порушень КПК України та Наказу №6 МОЗ України.

Ключові слова: судово-медична експертиза.

ВСТУП. При проведенні комісійних судово-медичних експертиз в рамках кримінального провадження або судового процесу часто доводиться працювати з матеріалами справи і з первинною медичною документацією - медичною картою амбулаторного хворого, медичною картою стаціонарного хворого, «Висновком експерта» (експертиза трупів, експертиза «живих осіб»).

Питання судово-слідчих органів, у своїй більшості, спрямовані на отримання відповідей, якими володіє судово-медичний експерт після набуття ним своєї спеціальності і тому інші відповіді на них не мають виходити за межі компетенції експертів. Однак, нерідко, деякі питання у постановках слідчих та ухвалах суду, на наш погляд, не належать до знань з судової медицини, а мають виключно юридичний аспект.

Метою дослідження було визначення - чи на всі питання судово-медичний експерт спроможний надати компетентні відповіді слідчо-судовим органам при проведенні судово-медичних комісійних експертиз.

Матеріал і методи дослідження. В роботі були використані архівні матеріали Миколівецького обласного бюро судово-медичної експертизи. Отримані результати були оброблені стандартними методами варіаційної статистики.

РЕЗУЛЬТАТИ ВЛАСНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ.

Отже, виходячи із власного експертного досвіду, який свідчить про те, що нерідко деякі питання у постановках слідчих та ухвалах суду не перебувають у площині знань з судово-медичної експертизи, а мають виключно юридичний аспект. Їх ми умовно можемо розділити на 3 групи:

- питання, що пов'язані з оцінкою обставин випадку, виходячи зі свідчень учасників, при допитах;
- питання, що пов'язані з оцінкою обставин випадку, виходячи зі свідчень учасників, при слідчому експерименті;
- питання, що пов'язані з оцінкою дій конкретного медичного працівника (із зазначенням його прізвища).

Перші дві групи питань зустрічаються при проведенні експертиз (в т. ч. повторних і комісійних) і стосуються механізму утворення тілесних ушкоджень. Наприклад: «Чи можливе утворення втисненого перелому правої тім'яної кістки і забою правої тім'яної частки головного мозку при обставинах, зазначених гр. К. при його допиті 25.12.2015 року як свідка?»; «Чи міг перелом правої ліктьової кістки утворитися в результаті дій гр. М., як вказав потерпілий гр.А. при проведенні слідчого експерименту?» і т.п.

Третя група питань зустрічається виключно при проведенні комісійних експертиз у справах, пов'язаних з професійною діяльністю медичних працівників. Наприклад: «Чи була допомога, надана хворому лікарем С., своєчасною і в повному обсязі?»; «Чи є прямий причинний зв'язок між діями медсестри О. і наступними ускладненнями у хворого?» і т.п.

Чи правильно роблять експерти, даючи відповіді на такі питання і чи правильно діють слідчі, а в подальшому і суди, приймаючи їх до уваги?

Відповідь на ці питання міститься в Кримінально-процесуальному кодексі України. Стаття 84 КПК вказує:

1. Доказами в кримінальному провадженні є фактичні дані, отримані у передбаченому цим Кодексом порядку на підставі яких слідчий, прокурор, слідчий суддя і суд встановлюють наявність чи відсутність фактів та обставин, що мають значення для кримінального провадження та підлягають доказуванню.

2. Процесуальними джерелами доказів є показання, речові докази, документи, висновки експертів».

Стаття 94 КПК вказує: «1. Слідчий, прокурор, слідчий суддя, суд за своїм внутрішнім переконанням, яке ґрунтується на всебічному, повному й неупередженому дослідженні всіх обставин кримінального провадження, керуючись законом, оцінюють кожний доказ з точки зору належності, допустимості, достовірності та сукупності зібраних доказів – з точки зору достатності та взаємозв'язку для прийняття відповідного процесуального рішення».

Таким чином, винятковим правом оцінки доказів володіють слідчий, прокурор і суд. Судових експертів в даному списку немає. Експерт, відповідаючи на питання постанови (ухвали) про можливість утворення тих чи інших ушкоджень при обставинах, зазначених учасником процесу в показаннях, навмисно або ненавмисно виходить за межі своєї компетенції, що суперечить п. 2.8 «Інструкції про проведення судово-медичної експертизи» Наказу № 6 від 17.01.1995 року. Крім того, щоб відповісти на ці запитання експерту необхідно знайти потрібні свідчення в матеріалах провадження, внести їх в дослідницьку частину висновку і провести їх оцінку, що тягне за собою необґрунтовані витрати часу (з урахуванням також і того, що деякі допити учасників написані співробітником поліції «від руки»).

Як доцільно діяти в подібних випадках?

У тому ж п. 2.8 «Інструкції ...» йдеться про те, що якщо питання, поставлені перед експертом, не входять до його компетенції або виходять за межі його компетенції, він зобов'язаний відмовитися від відповіді на них.

З урахуванням викладеного, рекомендованими формулюваннями відповідей на питання першої групи можуть бути такі:

• «Відповідь на питання № ... цією постановою виходить за межі компетенції судово-медичного експерта, тому відповідно до п. 2.8 «Інструкції про проведення судово-медичної експертизи» відповіді на нього не представляється можливим», або дещо коротший варіант:

• «Відповісти на питання № ... такого визначення не представляється можливим, тому що воно не входить в компетенцію судово-медичного експерта (комісії експертів)».

При цьому, рекомендуємо експертам в подібних випадках своєчасно повідомляти слідчим про неможливість надання відповідей на подібні питання постанови. Їм необхідно пояснювати про те, що для відповіді на питання про можливість утворення ушкоджень, слідчий повинен сам включити в питання дані, отримані ним з показань учасника процесу. Наприклад: «Чи можливим є утворення втисненого перелому правої тім'яної кістки і забою правої тім'яної частки головного мозку при ударі металевим прутом в ділянку голови потерпілого при його перебуванні у вертикальному положенні?». Тобто, в даному випадку слідчий в питанні сам вказує на конкретні обставини і можливий механізм утворення ушкоджень, які були отримані ним з протоколу допиту свідка (підозрюваного). Після ознайомлення з підсумками «Висновку експерта» слідчий має можливість провести їх оцінку.

Тепер, повернемося до другої групи питань, які стосуються можливості оцінки обставин, зазначених при проведенні слідчого експерименту. Тонка грань цього питання полягає в тому, що експерт, який проводив експертизу, у більшості випадків є учасником даної процесуальної дії, тобто він чує і бачить за яких обставин були нанесені ушкодження, як на місці події, так і при перегляді відеоматеріалів (як діяти у разі надання текстового протоколу слідчого експерименту див. попереднє викладення матеріалу). У даному випадку, рекомендованим формулюванням відповіді на подібні питання може бути таке: «Локалізація і характер ушкоджень, виявлених під час експертизи трупа гр. В., відповідають показанням, викладеним гр. Є. при проведенні слідчого експерименту» або «Локалізація і характер ушкоджень, виявлених на тілі гр. В., не відповідають показанням, викладеним гр. Є. при проведенні слідчого експерименту». Таким чином, при наданні відповіді експерт не виходить за межі своєї компетенції і не оцінює свідчення (обставини), а лише здійснює зіставлення наявних тілесних ушкоджень і механізму їх утворення. Оцінку показань і обставин в даному випадку буде проводити слідчий (суд) з урахуванням відповіді експерта.

Коротко торкнемося останньої групи питань, пов'язаних з проведенням комісійних експертиз щодо професійної діяльності медичних працівників. У таких питаннях слідчий (суд) просить конкретно вказати - в результаті чийх дій постраждав або помер пацієнт. Відповідь на це питання свідомо тягне за собою оцінку дій конкретної особи, що, як зазначалося вище, є неприпустимим, тому що виходить за межі компетенції експертної комісії.

Ми вважаємо, що в подібних випадках у відповіді необхідно вказувати:

- в чому полягали дії (бездіяльність) медичних працівників,
- їх повнота, своєчасність, необхідність, відповідність чинним протоколам надання медичної допомоги і т.п.,
- відповідального за ці дії (завідувач відділення, лікар відділення, черговий лікар, лікар-ординатор, медсестра і т.п.).

Слідчий же (суд), згідно КПК, після отримання результатів судово-медичної експертизи сам оцінює, чи належать порушення конкретному медичному працівнику.

ВИСНОВКИ

1. Резюмуючи вищевикладене, хочеться іще раз наголосити на тому, чи на всі питання судово-медичний експерт спроможний надати компетентні відповіді слідчо-судовим органам?

2. Судово-медичним експертам слід дотримуватися чіткого диференціювання меж компетенції в експертній практиці і неприпустимості порушення діючих юридичних і медичних документів (а це саме порушення).

3. Викладені нами підходи дозволяють уникнути зазначених вище порушень КПК України та Наказу №6 МОЗ України.

Література

1. **Кримінально-процесуальний кодекс України.** Вид-во «Центр учбової літератури». – Київ, 2012. – 290 с.
2. **Кримінально** - процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар: у 2 т. /О. М. Бандурка, Є. М. Блажівський, Є. П. Бурдоль та ін.; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки, А. В. Портнова. – Харків: «Право», 2012. Т. 1. – 768 с.
3. **Наказ** МОЗ України від 17.01.1995 р. №6 «Про розвиток та вдосконалення судово-медичної служби України».

ON THE QUESTION OF THE COMPETENCE OF FORENSIC EXPERTS DURING CERTAIN EXAMINATIONS?

A.E. Dorofyeyev, O. V. Deryugina, V. L. Kolesnikov

Summary. The article explains the concept of the competence of forensic experts in answering questions about the law enforcement agencies, which are put to the expert, but are beyond the scope of forensic medicine. Held their legal and forensic justification. The article also includes recommendations for the compilation of answers to questions on the main three areas encountered in practice experts.

Key words: forensic medicine.

НА ВСЕ ЛИ ВОПРОСЫ СУДЕБНО-МЕДИЦИНСКИЙ ЭКСПЕРТ МОЖЕТ ДАВАТЬ КОМПЕТЕНТНЫЕ ОТВЕТЫ СЛЕДСТВЕННО-СУДЕБНЫМ ОРГАНАМ?

А. Е. Дорофеев, О. В. Дерюгина, В. Л. Колесников

Резюме. Следует обратить внимание судебно-медицинских экспертов на проведение четкого дифференцирования пределов компетенции в экспертной практике и на недопустимость нарушения действующих юридических и медицинских документов (а это именно нарушение). Изложенные в статье подходы позволяют избежать указанные нарушения УПК Украины и Приказа №6 МОЗ Украины.

Ключевые слова: судебно-медицинская экспертиза.

УДК 616-071.3+616.717.9+617.586+616-072.5

ЕКСПРЕС-МЕТОД ОЧИЩЕННЯ КІСТОК ВІД М'ЯКИХ ТКАНИН З МЕТОЮ ДОСЛІДЖЕННЯ ХАРАКТЕРУ КРАЇВ ПЕРЕЛОМІВ

©Колесник О. О.¹, Фащенко А. В.²

Вінницьке обласне бюро судово-медичної експертизи¹
Запорізьке обласне бюро судово-медичної експертизи²

Резюме. Робота присвячена експрес-методу очищення кісток від м'яких тканин з метою дослідження характеру країв переломів, тривалість якого складає всього 20 хвилин. Для мацерації запропоновано використовувати хімічну сполуку – розчин їдкового калію (гідрооксиду калію, КОН), що є альтернативою мацерації кісток у проточній теплій воді, витримці їх в термостаті на протязі декількох діб та механічній мацерації. Запропонована методика потребує мінімум часу та зусиль експерта, є простою, зручною та економічно вигідною.

Ключові слова: кістки, перелом, мацерація, очищення від м'яких тканин, розчин їдкового калію, КОН, хімічна мацерація.

ВСТУП. Травматизм є одним із важливих об'єктів дослідження в судовій медицині. Особливої уваги при цьому заслуговує визначення механізму та характеру утворення переломів кісток скелету людини, що дозволяє отримати інформацію щодо особливостей травми, кількості, послідовності утворення пошкоджень та допомагає смодельовувати умови, в яких пошкодження утворилися.

Однак дослідження переважної кількості переломів кісток представляє труднощі, причому як в ході проведення розтину трупів, так і при детальному вивченні об'єктів в умовах відділень судово-медичної криміналістики. Ці труднощі перед усім зумовлені тим, що зв'язковий апарат та скелетні м'язи важко відділяються від кісток, потребують від експерта проведення тривалої та ретельної механічної (ручної) мацерації.

Тривалий час [1] для полегшення процедури очищення кісток від м'яких тканин використовувалася мацерація їх у проточній теплій воді на протязі 3 – 5 діб або в термостаті при температурі 30 градусів на протязі 1 – 2 діб (згідно методичного листа № 1341 від 13.06.1986 р. к.м.н. С.С. Абрамова – завідувача фізико-технічним відділенням Бюро Головної судово-медичної експертизи РСФСР «Об изъятии и подготовке остеологического материала к исследованию в отделах экспертизы трупов и физико-технических отделениях»). Після такої мацерації залишки м'яких тканин відділялися від кісток за допомогою струменю води та волосяної щітки або дерев'яної палички, висушувалися при кімнатній температурі та знежирювалися в хлороформі або спиртово-ефірній сумішші (1:1). Однак, приготування кісткових препаратів запропонованими методами займає ще більше часу ніж механічна мацерація кісток.